

Llegeix la revista mensual del cooperativisme català — rocagales.cat

Opcions, consum conscient per canviar el món

Pàg. 10

Rosa Garcia:

«La societat canvia més de
pressa que la universitat»

Pàg. 13

Economia per la vida:

Eixos per impulsar l'ESS
als ajuntaments

Pàg. 16

Cultura cooperativa:

Una forma d'expressió, un ofici,
una passió

Pàg. 20

Salut laboral per a persones i organitzacions.

Transformem el nostre entorn mitjançant aportacions de caràcter social amb la fórmula cooperativa com a motor de canvi.

- Integració de la prevenció de riscos laborals, des de la proximitat i la implicació.
- El BenEstar de les persones, el motor de l'Economia.

Confiança

Comunitat

Coneixement

SelPrA
sepra.coop

Assegurem compromís

Descobreix les assegurances ètiques i solidàries

Amb Arc Cooperativa pots fer un consum responsable tot impulsant el mercat social

www.arc.coop

FEM ECONOMIA SOCIAL

Serveis per a entitats i col·lectius d'economia social i autònoms

Ajudem en el dia a dia: gestió
Aportem totes les eines: formacions
Impulsem idees: assessorament
Fem créixer projectes: acompanyem

També intervenim en processos de
remunicipalització i relleu empresarial

 Col·lectiu Ronda
Gestió · Assessorament · Formació

Trafalgar, 50-52 baixos, Barcelona | 93 268 21 99 | cronda.coop | info@cronda.coop

Segueix-nos a les xarxes

@rocagales

/FundacioRocaGales.5

rocagales.cat

Editora: Fundació Roca Galès

Redacció i administració:

Aragó, 281, 1r 1a 08009 Barcelona
Tel. 93 215 48 70 - cc@rocagales.cat
www.rocagales.cat

Coordinació: Agnès Giner.

Consell assessor: Berta Alarcó, Josep Edo, Agnès Giner, Carla Liébana, Antònia Montaner, Ricard Pedreira, Xavier Pié, Joseba Polanco, Jordi Rojas, Àlex Romaguera, Jordi Via i Armand Vilaplana.

Els autors són responsables dels articles signats. Ni la direcció de la revista ni els editors comparteixen per força les opinions que puguin reflectir els textos aquí inscrits

Foto portada: Joana Ariet.
Opcions, SCCL.

Disseny, maquetació i impressió:
L'Apòstrof, SCCL, i Cevagraf, SCCL

Dipòsit legal B-22.823/80

Edició impresa: ISSN 1133-8415.

Edició digital: ISSN 2696-9386.

Aquesta revista ha estat impresa en paper ecològic.

 Generalitat de Catalunya

Sumari

04

TORNAVEU

Laia Pulido.

05

EDITORIAL

MiradeESS del temps de les cireres

06

NOTICIARI

Agnès Giner

09

COOPERATIVES DE CATALUNYA

Desenvolupament sostenible i transició socioeconòmica.
Confederació de Cooperatives de Catalunya

10

LES NOSTRES COOPERATIVES

Opcions cooperativa, consum conscient per canviar el món.
Pep Valenzuela

13

L'ENTREVISTA

Rosa Garcia Hernández
Núria Segura

16

ECONOMIA PER LA VIDA

Cooperativitzar els municipis: una agenda transformadora per als ens locals.
Àlex Romaguera

20

CULTURA COOPERATIVA

Una forma d'expressió, un ofici, una passió.
Sara Agualeles

24

ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA

Literal: arriba la cita primaveral del pensament crític.
Laura Arau

27

RESSENYA

Els vincles audaços, d'Ivan Miró.
Ricard Pedreira

Un parell de preguntes (que són tres) a:

Laia Pulido Vallmanya

(Lleida, 1983), sòcia fundadora, directora i editora a Mangrana SccI

Em sembla atractiu del cooperativisme, com a ideal, poder recuperar-lo. Com diria l'autora Riane Eisler, "el cooperativisme és anterior als 50 segles d'història documentada". Un espai en què "tant l'art com la vida es regien per la creença en la unitat de tot tipus de vida".

Actualment vivim en una societat fragmentada i dissociada en la qual tots hem hagut d'aprendre a sobreviure. Però no es tracta d'això, oi? Sinó de VIURE. Amb totes les lletres i en majúscula. El potencial creatiu, i espiritual, de la humanitat no coneix límits més enllà dels imposats. Entendre i (con)viure en el cooperativisme forma part d'aquest camí. Un camí que cal fer, però també, i sobretot, desfer. A més, el model de societat cooperativa és l'única alternativa possible al model tradicional d'empresa basat en el creixement continuat i l'afany de lucre. Això no vol dir que més endavant en puguin sorgir d'altres.

El que no em convenç del cooperativisme

és el mateix que no em convenç de la resta de coses que habiten el món conceptual i l'experiència de la humanitat "contemporània". I ho poso entre cometes perquè, per a mi, "contemporaneïtat" hauria de voler dir "canvi" i "nous valors". Però encara no és així per a tothom. En aquest avui vivim, encara, en una rigidesa extrema. Aquest és un fet que provoca que un model

com el cooperativisme tampoc no sigui lliure i flexible. Per exemple, en l'àmbit normatiu en què les lleis sempre acaben sent estrictes i generant un patró únic per a tothom quan cada cooperativa té les seves necessitats particulars. Si sempre generem una única manera d'entendre les coses, al final el que estem fent és perdre tots els matisos. I, malauradament, això pot passar en el sector cooperatiu. Evidentment hi ha d'haver uns valors comuns. Però la manera d'expressar-los pot ser infinita.

Una economia per la vida, basada en la sostenibilitat de la vida i del planeta, no considero que sigui factible, **considero que és l'única via possible**. La pregunta, de fet, la plantejaria a la inversa: "Consideres que és factible una economia no basada en la vida i la sostenibilitat del planeta?" Plantejada així, espanta, oi? Aquest és el principal problema que tenim com a societat, que les nostres ments estan esterilitzades a realitats que veritablement són preocupants. La violència, l'extorsió, l'esclavatge. Totes són paraules que expressen danys i opressions. Malgrat tot, hi hem après a conviure i moltes, com la guerra, encara avui les acceptem. Com dic al meu perfil de Mangrana, ens cal (re)enfocar els principals debats que versen sobre aquesta societat que avui és malauradament econòmica però que bé podria ser humana.

MiradeESS del temps de les cireres

El passat 5 d'abril, el programa d'Economia Social de la Direcció General d'Economia Social i Solidària, el Tercer Sector i les Cooperatives de la Generalitat de Catalunya, organitzava la trobada anual al Casinet d'Hostafrancs amb un títol especialment inspirador: “MiradESS del temps de les cireres”.

“El temps de les cireres” (*Le temps des cerises*) és una cançó de 1866 fortament associada a la Comuna de París de 1871, el primer intent històric reeixit de construir una alternativa democràtica i popular al capitalisme. Les cireres ens evocuen el color vermell de la llibertat i de la solidaritat, alhora que ens anuncien l'arribada del bon temps. Un títol encertadíssim!

Al voltant de dues-centes entitats de l'ESS del país –la Xarxa d'Ateneus Cooperatius, les comunalitats urbanes i les entitats representatives– es van aplegar per debatre i reflexionar sobre polítiques públiques i ESS. Enguany, també es va presentar la nova edició dels Projectes Singulares i el programa Ocell de Foc d'atenció a joves amb problemes de salut mental per millorar la seva autonomia personal i facilitar la construcció d'una vida independent.

El conseller d'Empresa i Treball, Roger Torrent, va inaugurar la jornada dient-nos que “L'ESS, amb els seus valors i principis, és una bona aliada per coproduir polítiques públiques perquè parteix de la centralitat de les persones, l'impacte positiu en la ciutadania i l'entorn, i la governança democràtica”.

La Silvia Albert Sopale, actriu, directora teatral i activista feminista antiracista, va conduir l'acte.

La part central va consistir en una conversa sobre transició ecosocial de la directora general de Qualitat Ambiental i Canvi Climàtic, Mireia Boya, entre el doctor en Antropologia Social per la UAM, Emilio Santiago Muño, que ens deia que per fer aquesta transició és “imprescindible la fiscalitat del luxe i que, sense justícia social, no hi ha transició”.

Durant la jornada, la subdirectora general d'Economia Social i Solidària i les Cooperatives, Roser Hernández, i la subdirectora general de Treball en la Diversitat i el Tercer Sector, Isabel Garcia, van presentar els objectius i reptes de futur de les polítiques públiques del Departament.

La jornada va acabar amb quatre espais de reflexió: béns comuns i gestions compartides; estructures de governança col·lectiva; la comunicació i la coordinació entre les estructures públiques de l'ESS al 2030, i la llei ESS (noves complicitats i incorporacions, possibilitats normatives i contractes reservats).

La cloenda va ser a càrrec del director general d'Economia Social i Solidària, el Tercer Sector i les Cooperatives, Josep Vidal, que va animar a “eixamplar tot allò que fem perquè més entitats s'incorporin al sector de l'economia social i solidària”.

I és que l'economia social i solidària comença a tenir la deliciosa dolçor de la fruita madura.

Foto: Trobada “MiradESS del temps de les cireres” del passat 5 d'abril. GENCAT

EL FESSRURAL D'ENGUANY POSA EL "FER COMÚ" I LA SOBIRANIA ALIMENTÀRIA AL CENTRE

La quarta edició del Festival de l'Economia Social i Solidària Rural, el FESSrural, se celebrarà el proper 17 de juny a Sort. Després de passar pel Ripollès, la Garrotxa i el Baix Empordà, la cita anual de referència de l'economia solidària en l'entorn rural aterra a l'Alt Pirineu i Aran. A més del tradicional mercat de projectes ecosocials, el FESSrural d'enguany tindrà un programa ple d'activitats culturals i familiars i dos eixos temàtics fonamentals: la sobirania alimentària i el "fer comú". Com és la producció agroalimentària a la muntanya? Quins reptes i amenaces afronta? Què es pot fer per tenir més sobirania i autonomia en la producció dels aliments que necessitem? Durant el FESSrural es debatrà sobre aquestes preguntes i altres, conjugant les veus de productores, consumidores i administracions públiques, amb l'objectiu de compartir experiències i facilitar recursos a les productores del territori. A més, es posarà en valor el "fer comú" a través d'una jornada de treball comunitari a Arrós de Cardós i una taula de treball en què s'exploraran les pràctiques comunals històriques del Pirineu i la seva importància per enfortir projectes comunitaris i cooperatius emergents.

L'Assemblea General de l'ONU adopta la primera resolució sobre economia social i solidària

L'Assemblea General de les Nacions Unides celebrada el passat 18 d'abril va adoptar la primera resolució sobre la promoció de l'economia social i solidària (ESS) per al desenvolupament sostenible. Com a observadora del Grup de Treball de les Nacions Unides sobre Economia Social i Solidària, l'Aliança Cooperativa Internacional (ACI) ha participat en el debat durant els últims anys i celebra aquest important pas per integrar i millorar la dimensió i el perfil internacional de la ESS.

La resolució inclou una definició de l'ESS com a "empreses, organitzacions i altres entitats que realitzen activitats econòmiques, socials i mediambientals d'interès col·lectiu o general, que es basen en els principis de la cooperació voluntària i l'ajuda mútua, la governança democràtica o participativa, l'autonomia i la independència, i la primacia de les persones i la finalitat social sobre el capital en la distribució i l'ús dels excedents o els beneficis". Reconeix les cooperatives com a part de l'ESS, juntament amb associacions, mutualitats, fundacions, empreses socials, grups d'autoajuda i "altres entitats que operen segons els seus valors i principis". La resolució coexistirà amb les resolucions de l'ONU sobre cooperatives en el desenvolupament social adoptades d'ençà de la dècada de 1950.

El text reconeix com l'economia social i solidària pot contribuir a assolir els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS), en particular pel que fa a l'ocupació i el treball decent; la prestació de serveis socials, com els relacionats amb la salut i l'atenció, l'educació i la formació professional; la protecció del medi ambient, fins i tot mitjançant el foment de pràctiques econòmiques sostenibles; la promoció de la igualtat de gènere i l'empoderament de les dones; l'accés a un finançament assequible, i el desenvolupament econòmic local (...), així com el creixement inclusiu i sostenible", entre altres.

La Resolució sobre la promoció de l'economia social i solidària per al desenvolupament sostenible (A/77/L.60) està disponible en àrab, xinès, espanyol, francès, anglès i rus.

+ info: www.ica.coop

CATALUNYA ES MOU PEL COMERÇ JUST A RITME DE HIP HOP

Aquest mes de maig, nombroses organitzacions de diferents punts Catalunya se sumen a la celebració del Mes Mundial del Comerç Just per promoure un model econòmic just amb les persones i el medi ambient.

Es tracta ja de la XXIV edició d'aquesta campanya col·lectiva que enxarxa entitats, escoles, universitats, biblioteques, comerços, mercats, cooperatives i institucions públiques. Un any més, sota el lema "I tu, què tries?", interpel·la a buscar un consum més crític, just i ètic, recordant que totes les decisions de consum tenen repercussions locals i globals, socials i ambientals.

Tot i que el Dia Mundial del Comerç Just és el segon dissabte de maig, durant tot el mes hi haurà una programació molt variada que inclou fires, tallers, taules rodones o accions de carrer a diferents pobles i ciutats per reivindicar que tenim al nostre abast alternatives econòmiques que posen les persones i el planeta al centre.

Per fer arribar aquest missatge transformador d'una manera lúdica, l'acte central serà el 13 de maig a les 12 h a la plaça Comercial de Barcelona, on tindrà lloc una acció col·lectiva al carrer centrada en la coreografia i la cançó de hip hop Futur Just.

Entre les novetats d'aquesta edició, destaca la implicació de més de cent biblioteques públiques de Catalunya que s'han sumat al mes del comerç just recomanant lectures sobre la temàtica, ampliant el seu fons bibliogràfic o amb activitats diverses.

Encara que al mes de maig se centralitzen les activitats més visibles relacionades amb el comerç just, el compromís de molts municipis catalans amb aquest moviment ve de lluny i és present al llarg de tot l'any.

+ info: www.jotrio.cat i www.lacoordi.cat

Premi al millor TFG sobre cooperativisme de la Universitat de Vic

El 17 d'abril passat, el degà de la Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes va lliurar el Premi al millor Treball de Fi de Grau (TFG) 2022 sobre cooperativisme i les metodologies d'educació i d'aprenentatge cooperatiu (Facultat d'Educació, Traducció, Esports i Psicologia) de la UVIC-UCC en col·laboració amb la Fundació Roca Galès.

El jurat, presidit per Josep Casanovas (UVIC-UCC), Joan Callarisa (UVIC-UCC) i Lluís Carreras (Fundació Roca Galès), va atorgar el premi a Yolanda Corral Bielsa, graduada en Educació Social, pel seu treball titulat: "Mirades diverses entorn de la mediació escolar". El jurat va valorar especialment el fet que el TFG posa l'èmfasi en la cooperació com a principi de la mediació per satisfer els interessos de les dues parts en un conflicte i l'aplica en un cas pràctic d'aprenentatge cooperatiu.

El premi consta d'una dotació econòmica de 500 €, una subscripció anual gratuïta a la revista *Cooperació Catalana* i un exemplar de les dues últimes biografies de cooperativistes editades per la Fundació Roca Galès.

Mataró acull el XIX Congrés internacional del CIRIEC sobre economia social i sostenibilitat

El TecnoCampus (UPF) de Mataró va acollir en el seu centre de congressos, els dies 19 al 21 d'abril, el XIX Congrés d'Investigadors en Economia Social del CIRIEC, que va reunir prop de dues-centes persones expertes de dotze països.

Promogut per CIRIEC-Espanya (Centre de Recerca i Informació sobre l'Economia Pública, Social i Cooperativa), la Fundació Roca Galès i la Càtedra d'Economia Social del TecnoCampus, aquest congrés constitueix el principal fòrum de trobada entre investigadors i investigadores en economia social, representants del sector i de les administracions públiques competents en la matèria.

La sessió inaugural va comptar amb una intervenció en remot del ministre d'Universitats, Joan Subirats, en el marc de l'aprovació de la nova Llei orgànica del sistema universitari (LOSU), l'articulat de la qual reconeix l'economia social com a fórmula d'emprenedoria que s'ha de promoure des de les universitats, i com a sector col·laborador per a l'activitat investigadora i la transferència del coneixement. En la inauguració també hi van intervenir l'alcalde de Mataró, David Bote; el comissionat de la Universitat Pompeu Fabra per a centres adscrits, Carles Ramió; el director de CIRIEC-Espanya, José Luis Monzón; el membre de la junta de l'Associació Economia Social de Catalunya (AESCAT), Jordi Rojas; la subdirectora general d'Economia Social i RSE del

Ministerio de Trabajo y Economía Social, Visitación Álvarez; la subdirectora general d'Economia Social i Solidària, el Tercer sector i les Cooperatives de la Generalitat de Catalunya, M. Roser Hernández, i el president de la Comissió Científica del XIX Congrés de CIRIEC i director de la Càtedra d'Economia Social del TecnoCampus, Eloi Serrano.

Destaquem també la participació durant el Congrés, de Jordi García Jané, cooperativista i membre de la Fundació Roca Galès; Josep Vidal, director general d'Economia Social i Solidària, el Tercer sector i les Cooperatives de la Generalitat de Catalunya; Àlvaro Porro, comissionat d'Economia Social, Desenvolupament local i Política Alimentària de l'Ajuntament de Barcelona, i Carles Manera, catedràtic de la Universitat de les Illes Balears, conseller del Banc d'Espanya i membre d'Economistes Front a la Crisi; entre d'altres.

El Congrés es va estructurar en nou tallers generals i tretze tallers temàtics paral·lels, on es van presentar més d'un centenar de comunicacions. Com en edicions anteriors, durant el Congrés es van atorgar dos premis a les dues millors comunicacions presentades per joves investigadors, doctors i no doctors, menors de 35 anys, i a les dues millors tesis doctorals defensades en els darrers cinc anys.

+ info: www.ciriec.es

EL BALANÇ SOCIAL DE LA XES, L'EINA PER AVALUAR LES BONES PRÀCTIQUES DE L'ESS

La Xarxa d'Economia Solidària de Catalunya (XES) continua aquest any impulsant el balanç social, l'eina que posen a disposició de l'ecosistema de l'economia social i solidària per recollir i mesurar aspectes del dia a dia de les organitzacions des de cinc eixos temàtics: l'economia i la política de lucre, l'equitat i la democràcia, la sostenibilitat ambiental, el compromís social i la cooperació i la qualitat laboral. La campanya de recollida de dades es farà del 26 d'abril al 14 de juliol i està oberta a tota organització de l'ESS que tingui activitat econòmica, sigui sòcia de la XES o no. El contingut d'enguany és molt similar al de campanyes anteriors, però amb una revisió del bloc ambiental perquè aquelles entitats que no tenen centre de treball el puguin respondre. L'accés a la plataforma digital per fer el balanç social és ensenyaelcor.org.

5,6 i 7 de juliol
#UESCOOP

Generalitat de Catalunya
Departament d'Empresa
i Treball

e/s economia
social

DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE I TRANSICIÓ SOCIOECONÒMICA

Confederació de Cooperatives de Catalunya
@CooperativesCAT

Segons l'Aliança Cooperativa Internacional (ACI), actualment hi ha més de 3 milions de cooperatives al món, amb més de 1.200 milions de membres. A més, les cooperatives generen més de 250 milions de llocs de treball i aporten el 10% del PIB global. Aquestes xifres reflecteixen la forta presència del cooperativisme a escala mundial i la seva importància en la generació d'ocupació i riquesa.

A Europa, el cooperativisme té una llarga tradició i és una força important en molts països. Segons la Confederació Europea de Cooperatives Industrials i de Serveis (CECOP), a Europa hi ha més de 160.000 cooperatives, amb més de 123 milions de membres i generen més de 5,4 milions de llocs de treball. Les cooperatives europees estan presents en sectors com l'agricultura, la banca, el turisme, la salut i l'energia.

A Catalunya, el cooperativisme és una forma de negoci consolidada i amb una presència destacada en diferents sectors econòmics. Una de les característiques del cooperativisme és el seu arrelament territorial, que contribueix a la creació i manteniment de llocs de treball locals i a la dinamització de l'economia de la zona, així com a la cohesió social del territori. En aquest sentit, el cooperativisme català té un paper rellevant en la transició socioeconòmica i ambiental a Catalunya, ja que com a eina de transformació social i econòmica actua de contrapunt de la deslocalització de la producció en funció dels interessos empresarials, en què només es vetlla pels beneficis econòmics sense tenir en compte les repercussions socials i ambientals que això pugui comportar.

Tot i els reptes que el cooperativisme afronta, com la competència en sectors cada vegada més globalitzats o les barreres legals i fiscals, les cooperatives continuen sent una alternativa viable i efectiva per a la promoció de l'activitat econòmica i la millora de les condicions de vida de les comunitats. Amb el creixement dels moviments socials, la demanda creixent de productes sostenibles i la consciència ambiental, el cooperativisme té l'oportunitat de jugar un paper clau en la construcció d'un futur més just i sostenible per a tothom.

En aquest marc, neix la Universitat d'Estiu del Cooperativisme (UESCOOP), un espai que pretén ser una eina per al desenvolupament d'estratègies i polítiques que promoguin aquest model econòmic. Un espai d'investigació i anàlisi sobre el cooperativisme en diferents sectors i àmbits, així com sobre les seves implicacions socioeconòmiques i ambientals. Un espai per elaborar propostes de polítiques que fomentin el cooperativisme i facilitin la seva implantació. Un espai per promoure la creació de xarxes i aliances entre cooperatives, així com entre el cooperativisme i altres sectors de l'economia social i solidària, per tal de fomentar la cooperació i la sinergia entre aquests actors.

En resum, la UESCOOP ha de ser una eina útil per a la difusió, la promoció i el desenvolupament del cooperativisme, així com per a la creació d'un espai de reflexió i diàleg sobre aquest model econòmic, per definir els reptes i oportunitats que ens han de permetre transitar cap a un model socioeconòmic més sostenible per a tothom.

Opcions cooperativa, consum conscient per canviar el món

“Davant el col·lapse, imaginar, disputar i construir el futur”, proposa la revista *Opcions* en el quadern 63 (tardor-hivern 2022). Col·lapse de la societat industrial, el desenvolupament de la qual ha portat a una crisi ecològica sense precedents, si no terminal, d’acord amb el consens més ampli i generalitzat, tant científic com polític i d’opinió pública mundial que hom coneix. Tanmateix, això no es tradueix en actuacions.

Pep Valenzuela
@pepvalenzuela

JOANA ARIET

Veiem passar dies, anys i dècades mentre els efectes de la crisi ecològica i econòmica es multipliquen. És necessari i urgent aprofundir la crítica al sistema i construir alternatives. Això és el que impulsà el naixement de la revista *Opcions* el 2002, amb l’objectiu d’incidir sobretot en allò que tenim més a l’abast: els models de vida, especialment de consum, i que són coses que fem, moltes vegades, de manera inconscient, però que poden tenir conseqüències gegants sobre l’economia, el planeta, les persones.

Avui, la cooperativa *Opcions*, sense ànim de lucre, publica informació per consumir menys i millor, al mateix temps que ofereix avantatges perquè fer-ho sigui més fàcil. És possible comprar en quasi tots els sectors de manera conscient: alimentació, assegurances, energia, finances, habitatge, mobilitat, oci, telecomunicacions, tèxtil.

Però què és el consum conscient? Satisfer les nostres necessitats

tenint en compte les conseqüències de les nostres decisions. Dit d’una altra manera: necessitem tot allò que comprem?, els productes que adquirim han estat produïts en condicions de treball decent i respectant la natura?, el consum d’aquests productes contamina, tant l’ambient com a nosaltres mateixes?

Fa 25 anys que les sòcies de la cooperativa Arç d’assegurances crearen l’entitat Arç Intercooperació Econòmica (AIE), perquè consideraven necessari “anar més enllà de les assegurances ètiques i oferir bens i serveis produïts en l’àmbit del cooperativisme i l’economia social i solidària (ESS), i proposar un consum conscient i alternatiu, tant individual com col·lectiu”, recorda en Jordi Rojas, president de l’actual *Opcions* cooperativa.

Al mateix temps, s’havia constituït el Centre de Recerca i Informació al Consum (CRIC), “en el clímax del moviment antiglobalit-

Quaderns Opcions. Davant el núm. 63 dedicat a imaginar, disputar i construir el futur davant el col·lapse.

JOANA ARIET

JOANA ARIET

JORDI ROJAS

Jordi Rojas, amb un grup de voluntàries.

Laura Huguet, Joana Ariet i Gerard Pijoan a la Fesc22.

zació, quan encara no es parlava de consum”, explica en Gerard Pijoan, soci treballador d’Opcions i coordinador de la cooperativa. Començà a editar la revista *Opcions*, i com bons traginers, que diu el refrany, en el camí es trobaren amb Arç, i van establir una bona relació i van iniciar un procés de reflexió que donà lloc a la transformació d’aquesta en *Més Opcions* i, més tard, l’any 2015, a la fusió de la revista i la cooperativa per donar a llum l’actual cooperativa integral Opcions de consum responsable, que edita la revista *Opcions*.

A les alternatives de consum i l’oferta de productes i bens, hi sumen la consultoria orientada a les administració públiques i entitats interessades, un servei que desenvolupava el CRIC. Opcions neix amb el concurs d’Arç, Celobert, Fem Escala, Som Connexió, Biciclot, Som Energia i Nusos. Està constituïda per socis de serveis, col·laboradors, de consum i de treball. Avui, els de

consum sumen 3.300 al conjunt de l’Estat, un 80% dels quals són a Catalunya. Hi ha 100 empreses sòcies de serveis, dues entitats col·laboradores i un soci de treball. La revista *Opcions*, amb una tirada de 3.000 exemplars per al conjunt de l’Estat i periodicitat semestral, edita també el portal web i un butlletí gratuït mensual.

En els darrers tres anys, el consum responsable a Catalunya ha viscut un fort impuls, relacionat amb alguns qüestionaments plantejats pel procés sobiranista, especialment pel que fa al consum de proximitat, però que obrí la porta a pensar més enllà el significat de la dita responsabilitat. D’altra banda, l’emergència pandèmica forçà també a pensar en alternatives de consum, qüestionant diversos aspectes com la dita proximitat, però especialment, pel que fa a les entitats de l’ESS, el repte del mercat digital.

La Zona és el nom de l’eina creada per afrontar el repte digital.

Va ser constituïda el 2021 i compta amb els principals actors de l’ESS: la Confederació de Cooperatives de Catalunya, la Taula d’Entitats del Tercer Sector, la XES i Pam a Pam; i el suport de la Direcció General

“
**Consum conscient:
comprem només
el que necessitem?
Produït amb treball
decent i respectant
la natura?**”

“

Opcions proposa alternatives de consum i oferta de productes i béns, així com consultoria orientada a les administracions públiques i entitats interessades.

JOANA ARIET

JOANA ARIET

de Cooperatives de la Generalitat, que finançà amb un projecte Singulars, i de l'Ajuntament de Barcelona. La iniciativa ha incorporat, així mateix, comerços i empreses de proximitat i autònoms, i ha ampliat així la base de suport al consum responsable.

La logística de distribució, que permet servir a clients de tot Catalunya, s'està fent amb Koiki, una empresa del País Basc amb seu a Catalunya, que garanteix, fins avui, a més d'arribar a tot el país, el servei a 14 municipis d'acord amb el model ecològic d'"última milla". "No és a tot arreu ni a tot el trajecte, com volem i cal", reconeix en Jordi Rojas, "però comencem així i esperem que amb l'augment del volum de vendes podrem ampliar els operadors i les zones de logística verda".

Les empreses que no s'enquaden en el model d'ESS han de complir un mínim de pràctiques i de defensa de valors, i tenen un temps de dos anys per preparar-se i fer el canvi, de manera que incorporin el conjunt de criteris del consum responsable. Això representa en aquest moment un 40% de les ofertes de La Zona.

Tot plegat és un gran èxit organitzatiu que ha permès fer un estudi de

mercat, novament amb suport d'un nou projecte Singulars i de l'Ajuntament de Barcelona, els resultats del qual confirmen l'encert de les propostes i mostren un horitzó de futur engrescador. Un 20% de les persones entre 30 i 40 anys de Catalunya que s'identifica com a consumidores responsables, 200.000 en nombre absolut, creuen que han de fer canvis. Hi ha també un percentatge de la població que no s'etiqueta com a consumidora responsable, però que defensa valors socials i ambientals, de manera que porten el percentatge total al 39%, o sigui a unes 390.000 persones. Ara cal transformar-ho en resultats.

Per fer-ho, han de millorar alguns aspectes de la feina, perquè les dades mostren que "la informació i comunicació de l'ESS no arriba a més de la meitat d'aquesta població, que directament no sap què és aquesta", declara en Gerard, "i un 25% ni tan sols entén què diem, els conceptes", afegeix. "D'altra banda, volem evitar un discurs que de vegades hem fet i que posa massa l'accent en la culpabilitat i responsabilitat individual, sense considerar, moltes vegades, les condicions ambientals".

S'està treballant en això, assegura en Gerard. "Estem en un canvi

Celebració dels 20 anys de la revista *Opcions*, a la Lleialtat Santsenca el passat 13 de desembre.

cicle, en un moment de molta feina; impulsem la Consumpèdia, al web opcions.org, per reunir el coneixement acumulat de molts anys de treball col·lectiu que encara està molt dispers, per endreçar-lo i fer-lo disponible. Aquí, *Opcions* treu pit, perquè ha picat pedra sobre tot això durant tot aquest temps". Vint anys d'estudi, anàlisi i reflexions que aviat estaran disponibles per contribuir a fer el canvi. "Allò que dèiem que arribava, ja és aquí", destaca en Jordi. "Ara es tracta de veure com podem evitar el col·lapse, com podem dur a la pràctica les nostres propostes per fer del consum, també, una eina de transició cap a un nou model social i econòmic".

El consum responsable o conscient i transformador, fins i tot "optimista", segons noves propostes que plantegen superar un cert catastrofisme en els enfocaments del problema, no ha de ser necessàriament pesat ni feixuc, assegura en Gerard. Els resultats de la feina generen esperança. "Estem fent realitat aquell altre món possible, amb allò que ja podem fer, començant per nosaltres mateixes, enfortint les nostres pròpies alternatives sempre mirant més enllà. És possible i vull contribuir-hi!".

Rosa Garcia Hernández és professora associada del Departament d'Economia Aplicada de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), on dirigeix un postgrau sobre economia social i solidària. Compta amb una llarga experiència com a professora en altres universitats, alhora que ha fet recerca a York. És especialista en l'impacte de l'economia social al mercat laboral.

Un personatge històric que voldries conèixer: Em quedaria amb tres dones: Joan Violet Robinson, Rosa Luxemburg i Elinor Ostrom

Una lectura imprescindible: *La mà esquerra de la foscor*, d'Ursula K. Le Guin

Un perfil de Twitter que no pots deixar de seguir: També en poso tres, @RIPESEurope, @femconomia i @rethinkecon

No podries viure sense: La dansa i la música. A banda de la meva família, que és la meva comunitat

Encara tens pendent: Aprendre molt i viatjar

El cooperativisme és: Transformació social, comunitat, xarxa, propietat col·lectiva, gestió democràtica, equitat, mercat social

Rosa Garcia Hernández

«La societat canvia més de pressa que la universitat»

Núria Segura Insa
Dies d'Agost, SCCL
@diesdagost

NÚRIA SEGURA

Rosa Garcia dirigeix el postgrau sobre Economia Social i Solidària del Departament d'Economia Aplicada de la UAB.

Aquest febrer es va iniciar la sisena edició del postgrau "Economia Social i Solidària: Desenvolupament local, cooperativisme i transformació social". Què us va portar a posar-lo en marxa?

Va ser un cúmul de casualitats. Hi havia interès per part de l'economia social i a la Facultat, també hi havia un grup de professors i professores, que feia temps que volíem treballar aquests temes. Per això, vam buscar la complicitat de l'Ajuntament de Sabadell. El postgrau té tres potes: la universitat pública, el teixit associatiu i l'administració. Neix amb la vocació d'unir-les.

Què aprèn l'alumne en aquest postgrau?

Està dividit en tres mòduls. De la part teòrica anem aterrant a la pràctica. El primer és molt teòric: presentem el que és l'economia social i solidària i la contextualitzem dins del pensament econòmic. Hi ha un apartat específic per a l'economia feminista, la mediambiental i ecològica i la dels procomuns. En el segon donem eines perquè l'alumnat es posi en la pell de com s'ha de crear una idea de negoci vinculat a l'economia social i solidària, així com les polítiques públiques existents per a això. En el ter-

cer comencen amb el treball de postgrau i fem sortides perquè coneguin experiències d'entitats.

Quin és el perfil d'estudiant?

Heterogeni. Hi ha una barreja de perfils: tenim gent de l'administració que es vol perfeccionar laboralment, alumnes del grau d'Economia que es volen especialitzar en això, o gent que ja tenen la seva entitat d'economia social.

Heu arribat als cent alumnes, hi ha interès en la població d'aprendre sobre aquest model econòmic?

N'hi hauria d'haver molt més. S'estan fent moltes coses i hi ha interès des de les administracions locals i la Generalitat. Estem en un moment en què des de diferents bandes s'intenta potenciar l'economia social, però mai saps si estàs arribant a prou gent o som tots la mateixa. Això m'amoïna. Hem de saber explicar-ho en diferents àmbits i persones. Hem d'arribar a les assignatures curriculars, de grau. D'altra banda, falta recerca. A València tenen una càtedra d'economia social i un doctorat. Aquí tenim molt de teixit i entitats, però ens falta reflexió.

La Fundació Roca Galès cada any dona els Premis d'Economia Social a treballs de final de grau, postgrau i màster centrats en cooperatives i l'economia social. Són importants aquests premis?

El treball de fi de postgrau és un enriquiment. És el teu projecte i la teva aportació a l'economia social i solidària, que queda publicat en el dipòsit digital d'aquesta universitat. També és interessant reflexionar sobre el que s'està fent, el que fan les entitats i la importància de l'economia social. A més, són el màxim d'acadèmics i construeixen literatura sobre el tema. En aquest sentit, els Premis Economia Social són una motivació extra. Estem molt contents perquè ens han premiat bastant.

Aquests treballs ajuden a fomentar la recerca?

Sens dubte. S'ha de potenciar la recerca, que és un dels temes que hi manquen. A l'abril, en el TecnoCampus de Mataró es

“

«Hi ha d'haver un diàleg entre la part de les entitats i la més acadèmica, que s'han de posar al mateix nivell»

66

«És important que la recerca escolti el que està passant i ha de plantejar aquestes noves visions com l'economia feminista»

fa un congrés anual d'Economia Social i Solidària d'àmbit estatal. El que és interessant és que hi hagi les dues coses. El postgrau ha de ser una barreja de la part més teòrica i acadèmica amb la més pràctica. Hi ha d'haver un diàleg entre la part de les entitats i la més acadèmica, que s'han de posar al mateix nivell. Llavors els premis ajuden a construir aquest diàleg i els congressos, també. És cap aquí cap a on hem d'avançar.

Entre els pilars dels premis es destaquen que els projectes que es presentin han de tenir una vocació de transició ecosocial, que donin una resposta innovadora a una problemàtica actual, així com que tinguin una perspectiva de gènere. Són eixos claus d'aquest model econòmic alternatiu al capitalisme?

La perspectiva de gènere i l'impacte ecològic són dos eixos que qualsevol recerca de l'economia social ha de tenir. A més, permet posar-hi la part comunitària, és a dir, la dels procomuns. Així doncs, aquestes tres potes són una part important de l'economia social i de la recerca en general. La societat va cap aquí i, si vols estar al dia, no ho pots deixar fora de la recerca. També és important que aquestes, l'economia feminista, l'ecològica i els procomuns, estiguin en continu diàleg.

Aquest 2023 s'impartiran a Catalunya un total de 600 hores lectives destinades a la formació de l'economia social i solidària, és a dir, un 26% del total d'hores lectives de tot l'estat espanyol en aques-

ta matèria. És pionera Catalunya en la formació d'aquesta temàtica?

Aquestes dades són d'un informe de la xarxa Enuies, que agafa les formacions que s'estan duent a terme a tot l'estat espanyol com doctorats, màsters, postgraus, cursos de formació o assignatures de grau. Personalment, crec que dins de l'economia social hi ha molts cursos que estan molt bé, però falta recerca.

Per què les universitats són reticents d'impulsar la recerca en aquest àmbit?

Estan centrades en el que et dona punts, cosa que s'aconsegueix publicant a les revistes especialitzades a les quals es volen vincular tant sí com no perquè milloren la seva posició com a universitat. A les branques de l'economia social hi ha poques revistes que estiguin vinculades a la recerca universitària. Crec que de mica en mica s'anirà posicionant. Fins ara, la gent ho fa per amor a l'art. A poc a poc, però, s'aniran incorporant cursos de doctorat i la gent començarà a fer investigacions, com passa a València i al País Basc, on es té més tradició. Ara bé, sí que és veritat que hi ha visions hegemòniques que costen de trencar.

I què faria falta perquè la recerca tingués més èxit?

La universitat s'ha d'adequar al que passa fora perquè els estudiants ho demanen. És important que la recerca escolti el que està passant i ha de plantejar aquestes noves visions com l'economia feminista. Si no inclou això, està perdent una part de l'economia. Ara bé, no tothom

ho veu així. També és veritat que costa modificar els plans d'estudi. La societat canvia més de pressa que la universitat.

Més enllà de la recerca, hi ha altres àmbits on s'hauria d'implementar l'estudi de l'economia social i solidària?

El cooperativisme fa molts anys que existeix. No és nou, però sí que hi ha èpoques que això s'ha revifat com amb la crisi del 2008. A les carreres i les facultats s'hauria de parlar més sobre l'economia social i solidària, així com posar exemples de cooperatives en les formacions. Això, fins i tot, s'hauria de fer a secundària on s'hauria de mostrar que hi ha altres maneres de constituir una empresa.

L'economia social i solidària proposa un model econòmic alternatiu al capitalisme, que situa la persona i el medi ambient al centre de l'activitat. Aquest canvi de model econòmic ha de venir de la mà de la Universitat?

Precisament, l'altre dia els feia aquesta pregunta als meus estudiants: quin és el paper que té la universitat avui dia? Aquesta permet un espai de reflexió i de pensar en una alternativa. Ara bé, potser, no ho ha de fer sola necessàriament, sinó que també ha de parlar amb els altres actors. Amb tot, generar alternatives ho veig més complex. Llavors, sí que hi podem intervenir, però tothom hi ha de dir la seva i aportar el seu punt de vista.

Què pot aportar la Universitat?

És rellevant que existeixi aquest diàleg entre ambdues parts, és a dir, la persona que fa recerca des de la universitat i la que crea les experiències. Tothom és important perquè es creïn aquestes alternatives.

Hem de potenciar el diàleg entre universitat, institucions i entitats?

Hem de buscar punts de vista perquè tots podem aportar i aquest és el plantejament del postgrau. És important que aquestes tres potes es reconguin i cada una tingui el seu espai. I quin és el paper de cada una? La universitat és un espai per reflexionar, les entitats on generar experiències pràctiques i l'administració on impulsar polítiques públiques. No té sentit que la universitat vagi per un costat, les entitats per un altre i les administracions per la seva banda. Hem de parlar, dialogar i trobar-nos. És complicat, però ho hem d'intentar. És el nostre deure.

Cooperativitzar els municipis: una agenda transformadora per als ens locals

Àlex Romaguera
Periodista
@AlexRomaguera

Amb vista als comicis del 28 de maig, diferents actors de l'ESS emplacen les forces polítiques a implementar mesures que afavoreixin el desplegament d'una economia plural, democràtica i de base cooperativa en les seves localitats.

El cooperativisme fa una crida als consistoris perquè impulsin polítiques de foment de la pagesia i de respecte al medi natural.

La primacia de les persones per sobre del capital, el desenvolupament sostenible i la responsabilitat social. Aquests són els eixos sobre els quals gravita l'economia social i solidària (ESS), la presència de la qual va arrelant a Catalunya en forma d'un ampli retaule d'experiències vinculades a àmbits tan diversos com l'habitatge, les cures, l'educació, la cultura, l'agroecologia o la gestió de serveis públics.

Davant del nou cicle electoral, que s'inicia el 28 de maig, les entitats de l'ESS han pres la iniciativa instant els grups polítics a comprometre's en accions que enforteixin aquest model d'economia centrat en la defensa del bé comú i la lluita contra les desigualtats per raó de classe social, origen o identitat de gènere. És amb aquesta finalitat que la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya (FCTC), la Xarxa d'Economia Solidària (XES) i altres entitats han traslladat a l'opinió pública, i als grups parlamentaris en particular, un ventall de mesures a implementar durant la pròxima legislatura.

En la perspectiva d'influir en l'activitat municipal, tant la FCTC com la XES, han confeccionat decàlegs que, principalment, reclamen impulsar el cooperativisme en els ajuntaments i la resta d'ens, siguin els consells comarcals o les diferents diputacions. Les dues plataformes desglossen les propostes en diversos apartats, que van del finançament a l'articulació de xarxes cooperatives, passant per la compra ètica o la cessió d'equipaments locals, a fi de contribuir que els consistoris actuïn d'acord amb els valors de l'ESS i el procés de transició ecosocial que demana l'actual moment històric.

Per un nou model productiu

En línies generals, les propostes s'inspiren en el *Pacte per una Economia per la Vida*, que sota els auspicis de l'Associació Economia Social Catalunya (AESCAT) fa una crida a les institucions a treballar per assolir una economia que satisfaci equitativament les necessitats socials i culturals del país. El document de l'AESCAT recull mesures en els àmbits de la salut, la renda, les cures, l'habitatge, l'alimentació, l'educació, així com els proveïments energètics o la protecció social. Polítiques que, segons apunta l'entitat, "han de garantir els béns i serveis per a la reproducció social i la dignitat de la vida".

A les portes de les eleccions municipals, l'acord per un nou model econòmic s'ha traduït en propostes que interpel·len el sistema de governança i la realitat social que es viu a escala local. Així s'afirma en el text *Aposteu de debò per l'economia social i solidària al vostre municipi (2023-2026)*, elaborat per la XES, que recorda com, arran de les eleccions de 2015, alguns ajuntaments ja van aplicar algunes demandes del moviment. Segons l'entitat, però, "si bé s'ha avançat en polítiques d'ESS, molts consistoris continuen sense promoure ni desenvolupar les polítiques que caldrien". Per a la XES, és fonamental que l'administració local es comprometi a garantir un sistema ajustat a les demandes de la població i impulsi una transició cooperativa, ecofeminista i profundament redistributiva.

En la mateixa línia, la FCTC considera que la pròxima legislatura ha de servir per

reforçar les polítiques d'ESS, per la qual cosa creu indispensable substituir l'actual model productiu per un altre que proporcioni riquesa, ocupació i cohesió social. "Es tracta d'esperonar la sostenibilitat social i territorial", afirmen des de la Federació, que exigeix la municipalització de serveis públics, com l'aigua o l'energia, i mesures perquè les cooperatives participin en el disseny i la gestió d'uns recursos que, segons afirma, "són un patrimoni de la ciutadania i, per tant, de l'àmbit comunitari".

Autogestió i emprenedoria responsable

Aconseguir que els 947 ajuntaments del país s'alineïn amb els principis de l'ESS és, a grans trets, la finalitat de la XES i la FCTC, raó per la qual reclamen que d'entrada els òrgans de govern municipals siguin més oberts i participatius, amb una regidoria específica destinada a promoure l'ESS i ajudar les cooperatives en els seus processos de creació i consolidació. "Calen fons i eines que millorin l'accés al finançament i la capitalització de les cooperatives, per tal que aquestes puguin desenvolupar projectes transformadors", assenyalen des de la Federació de Cooperatives de Treball.

Amb vista a garantir la creació de noves empreses, tant la FCTC com la XES insten els futurs equips de govern a establir plans d'acompanyament i assessorament legal que capacitin les diferents iniciatives i que aportin recursos als col·lectius amb més dificultat per desplegar projectes, com són les persones migrants, les persones menors de vint-i-cinc anys o les dones majors de 45.

També, en aquest àmbit, la Federació emplaça els consistoris a cedir a les cooperatives l'impuls i la gestió d'espais culturals, obradors, banc de terres, habitatges o naus industrials de titularitat municipal. Una mesura que, segons es destaca en el decàleg, no hauria de limitar-se al perímetre del municipi; també hauria d'abraçar altres demarcacions mitjançant cadenes productives solidàries en àmbits tan rellevants com la cultura, l'alimentació, la dinamització rural o l'atenció de les persones.

Els ateneus cooperatius poden jugar un paper facilitador de noves iniciatives d'ESS durant la propera legislatura.

La cessió d'equipaments és, per a les entitats, una exigència necessària a efectes d'empoderar i facilitar l'ocupació del veïnat en projectes sostenibles i socialment responsables, entre els quals destaquen l'energia, el comerç de proximitat, la salut, l'habitatge, el reciclatge, l'artesanía i altres àmbits estratègics. Un conjunt d'iniciatives socioempresarials per les quals reclamen plans de formació adreçats a les escoles i instituts dels municipis.

A criteri de la XES, els ajuntaments han de difondre i impartir tallers en totes les dimensions de l'economia social i solidària: l'educació per al consum responsable, el comerç just, les finances ètiques o l'emprenedoria social cooperativa. Aspectes que, en particular, han d'arribar a les persones emprenedores a fi que adquireixin coneixements sobre les bones pràctiques, l'ús de les eines digitals i el model d'organització i funcionament que caracteritza l'ESS. Millorar la recerca i el desenvolupament entre els consistoris, les entitats i els centres acadèmics seria un pas més en el camí de promoure intercanvis i garantir l'arrelament del cooperativisme arreu del territori.

Energia, pluralitat i obertura al món

En coherència amb els principis de l'ESS, el moviment cooperatiu també ha volgut afegir altres demandes que situen els municipis com a motors del canvi ecològic i democràtic que exigeix la societat. Són, per exemple, establir programes a favor de l'equitat de gènere i la igualtat des d'un enfocament feminista i antiracista, o en el capítol de la sostenibilitat, promoure que les cooperatives s'encarreguin de la gestió de les comunitats energètiques locals.

Precisament en aquest darrer àmbit, la Xarxa de Sobirania Energètica (XSE) planteja fins a onze accions, ja recollides en els anteriors comicis de 2019, orientades a avançar cap a la sobirania energètica dels municipis. Davant la nova convocatòria electoral, esmenten l'aprovació d'una ordenança municipal per a la instal·lació d'energies renovables –de manera que sigui més

viable la implementació de cobertes fotovoltaïques– o bonificacions i exempcions fiscals per a qui aposti per l'obtenció d'energia amb altres fonts netes i no contaminants. Però no sols això: a fi de combatre la pobresa energètica i els subministraments en les ocupacions més precàries, demanen que es garanteixi l'aplicació de la Llei 24/2015, que preveu mesures urgents per afrontar l'emergència en l'àmbit de l'habitatge. Un repte que, sumat a l'aplicació de criteris verds i socials en contractació pública, hauria de permetre als municipis “avançar cap a un model més eficient, sostenible, democràtic i participatiu”, assenyalava la XSE.

D'altra banda, pel que fa a convertir els ajuntaments en garants i defensors dels drets humans, des de LaFede – Organitzacions per a la justícia global s'ha presentat fins a 35 propostes a les candidatures polítiques que concorreran el 28 de maig. “És innegable el rol i la responsabilitat que tenen els ajuntaments envers el benestar dels pobles, l'equitat de gènere i la resolució pacífica dels conflictes”, expliquen des de la Lafede.cat, que en virtut d'això insta els partits a aplicar polítiques que fomentin la cultura de la pau, erradiquin les desigualtats, vetllin per l'accés a l'habitatge i, amb l'objectiu de construir barris justos i inclusius, fomentin l'empadronament de les persones d'origen migrant.

Així, si en acció local les propostes es compten en desenes, no menys nombroses són les referides a l'acció exterior. Entre aquestes, LaFede esmenta destinar un mínim del 30% del pressupost a programes de cooperació, incrementar l'ajuda humanitària, garantir una acollida digna a les persones sol·licitants d'asil i, en coordinació amb altres organismes i institucions públiques, impulsar campanyes per a la protecció del dret internacional.

Al capdavant, totes les propostes van encaminades a aconseguir que els ajuntaments es comprometin a transformar els pobles en espais de convivència democràtics i participatius, on els serveis públics siguin de qualitat i l'activitat econòmica faci possible l'accés de la ciutadania a una vida i un futur dignes.

10 eixos per impulsar l'ESS als ajuntaments

1. GOVERNANÇA

FCTC: Constituir consells supramunicipals d'economia social i solidària on les cooperatives puguin proposar i avaluar polítiques dirigides a la transició ecosocial.

XES: Crear la regidoria d'ESS i un consell a escala local, de mancomunitat de municipis o comarcal, així com una taula per a la transició ecosocial.

2. ECONOMIA

FCTC: Facilitar eines, programes i ajuts econòmics per a aquells sectors socials amb dificultats per fundar cooperatives i incorporar persones sòcies.

XES: Establir programes d'accés al finançament i acompanyament de noves iniciatives d'ESS i concedir exempcions fiscals a aquestes entitats.

3. AUTOGESTIÓ

FCTC: Crear equipaments de gestió comunitària. Això inclou cedir a les cooperatives la gestió de viviers d'empreses, del subministrament de l'aigua o d'espais de cotreball.

XES: Obrir almenys un equipament municipal perquè sigui punt d'informació i viver d'iniciatives d'ESS, així com un espai de cures comunitàries.

4. FINANÇAMENT ÈTIC

FCTC: Establir fons locals i instruments que millorin l'accés al finançament i la capitalització de les cooperatives per a projectes d'impacte i transformació social.

XES: Crear un fons de crèdit i un fons d'aval compartit amb les finances ètiques que ajudi els projectes d'ESS i donar suport a la creació d'una moneda social de l'ESS.

5. INTERCOOPERACIÓ

FESC: Facilitar projectes que cerquin l'articulació del cooperativisme, tant en l'àmbit territorial (ecosistemes cooperatius locals, pols cooperatius) com sectorial.

XES: Promoure la intercooperació entre les entitats i ajudar-les en la comercialització, a fi de millorar l'oferta de productes i serveis d'ESS essencials per a la vida.

6. RECERCA I

DESENVOLUPAMENT

FESC: Potenciar l'R+D+Coop amb empreses i ateneus cooperatius, comunitats urbanes i centres de recerca per tal de generar nous coneixements, productes i serveis.

XES: Impulsar actuacions, coordinades amb les entitats, en els àmbits de l'alimentació agroecològica, les cures, les energies renovables, l'habitatge i la cultura cooperativa.

7. CONTRACTACIÓ

FCTC: Impulsar la compra pública responsable que prioritzï les empreses cooperatives i, pel que fa als serveis públics municipals, prioritzar la concertació publicosocial.

XES: Generalitzar els criteris ASG (Ambientals, Socials i de Governança) a tots i cadascun dels processos econòmics de compra i contractació municipals.

8. EDUCACIÓ

FCTC: Fomentar el cooperativisme en l'educació primària i secundària mitjançant l'aprenentatge dels seus valors i la creació de cooperatives d'alumnes.

XES: Promoure l'ESS en el sistema educatiu a través de programes, unitats i continguts curriculars, tant en l'educació obligatòria com en els centres d'ensenyament superior.

9. FEMINISME I DIVERSITAT

FCTC: Promoure una economia feminista, migrant i diversa, oferint suport i recursos a projectes cooperatius impulsats per a persones migrades o racialitzades.

XES: Incorporar la perspectiva feminista i ecofeminista en les polítiques municipals, donar suport a les entitats d'ESS formades per dones i crear espais i formacions específiques d'ESS per a elles.

10. PROMOCIÓ

FCTC: Proporcionar canals físics i digitals a les cooperatives i organitzar fires, jornades i trobades per apropar l'ESS al conjunt de la ciutadania.

XES: Fer i mantenir el mapatge de l'ESS del municipi, consultable tant al web municipal com a la plataforma Pam a Pam, i adherir-se a la Xarxa de Municipis per l'Economia Social i Solidària (XMESS).

Barcelona, eixos capitals

Les entitats de l'ESS aspiren a forçar un canvi de paradigma en la realitat municipal, sabent que la implementació de les seves demandes a Barcelona pot tenir un efecte rebot arreu del territori. Per això, a la capital del país, les Xarxes Locals d'Economia Solidària de Barcelona - XES Barcelona han inventariat fins a "deu propostes necessàries, i perfectament factibles per tal que l'ESS contribueixi a millorar la vida dels veïns i veïnes". Aquestes propostes, recollides en un document, inclouen el manteniment del Pla de Barris, una contractació pública responsable, la gestió cooperativa del patrimoni, una taula de treball que dinamitzi les iniciatives populars o l'ampliació de l'actual pla de Drets Culturals.

Més enllà d'aquestes demandes, en l'àmbit dels serveis, la XES planteja que el futur ajuntament treballi per dignificar les cures a domicili i, respecte a les polítiques d'habitatge i energia, que faciliti els projectes cooperatius en cessió d'ús i les llicències per impulsar comunitats energètiques, la qual cosa ha de permetre l'ESS esdevenir el motor del procés de transició ecosocial i decreixement que, segons la XES, cal posar en marxa a la ciutat.

Sara Agualeles Tudela
Quepo, sccl/CulturaCoop
@Cultura_Coop

Una forma d'expressió, un ofici, una passió

TROBADA DE LA CULTURA COOPERATIVA als Països Catalans

PROGRAMA

10 h

'Cultura cooperativa o barbàrie'
Com cooperativitzem la cultura arreu?
amb Pau Font Manzano de Corda i Poal
Cultural (Palma), Àlex Badia i Tamarit
de Barret Films (València) i Anna Cerdà
i Callís de Paral·lel 62 (Barcelona)

Moderadora Clara Asin Ferrer (La Directa)

Sala
Joe Forga
(tercer pis)

11 h

Pausa per esmorzar

Terrassa

11.20 h

Coneixem-nos
Presentacions breus

Primer pis

Taula: 'Enfortim-nos'

amb cap a un segell Cultura Coop
amb Eloi Aymerich i Casas (Clack),
Irene Jaume Gambin (La Ciutat Invisible),
Bonell Barrachina (Quepo)
i eldevall (Vector 5)

Sala
Joe Forga
(tercer pis)

Prop de setanta cooperatives dels Països Catalans es van reunir per primer cop a Barcelona el passat 31 de març per impulsar CulturaCoop, la xarxa de cooperatives culturals que treballen per desenvolupar un nou marc alternatiu a l'anomenada "indústria cultural".

La trobada, realitzada a l'Ateneu l'Harmonia de Sant Andreu, suposa una fita tant per la seva capacitat de convocatòria com pels temes abordats col·lectivament durant les diferents ponències i sessions de treball, marcant un abans i un després en l'articulació i el posicionament de la cultura cooperativa dins la indústria cultural i al costat del teixit de l'economia social i solidària del país.

Superant l'espai purament barceloní que va ser l'origen de CulturaCoop, les més de cent persones assistents a la jornada representaven cooperatives de tot Catalunya, País Valencià i Illes Balears, amb una gran diversitat dins el sector cultural: les arts escèniques, el llibre, l'audiovisual, la música, les arts plàstiques, les arts gràfiques i aplicades, o la gestió i educació cultural.

L'èxit de la convocatòria és un bon indicador de la voluntat dels col·lectius per fer créixer l'espai de CulturaCoop, que des de la seva creació el 2018 s'ha anat reforçant i demostrant la seva capacitat d'incidència política i sectorial. Amb el treball conjunt, aquesta xarxa de cooperatives culturals ha aconseguit, per exemple, modificar les bases de les subvencions que no reconeixien les cooperatives de treball sense afany de lucre com a empreses i que les exclouïa, per tant, de moltes convocatòries a les quals ara sí que podran accedir per fer possibles els seus projectes.

La jornada va generar espais de debat col·lectiu i trobades més reduïdes de presentació d'entitats per afavorir el coneixement mutu i l'intercanvi d'experiències.

A la primera sessió, titulada "Cultura cooperativa o barbàrie", representants de tres cooperatives dels Països Catalans van reflexionar sobre temes clau del present i el futur del cooperativisme cultural. Àlex Badia, de Barret Films (València), va reivindicar la importància de trobades com aquesta per crear sinergies intercooperatives, una pràctica que en la seva opinió està molt més desenvolupada a Catalunya que a València però que demostra la seva efectivitat per multiplicar les capacitats de les petites cooperatives com la seva, dedicada a la producció audiovisual.

Anna Cerdà, de Paral·lel 62 (Barcelona), va incidir en la necessitat d'apostar per una cultura transformadora, que abordi totes les vessants del seu dia a dia des d'una perspectiva d'economia social i solidària. En el cas de Paral·lel 62, es treballa per mantenir aquesta visió en tota la seva cadena de valor, des del funcionament intern fins a la contractació d'entitats proveïdores o la programació dels espectacles, tot i que, com reconeixia la mateixa Cerdà, "de vegades hi ha activitats molt comercials que també hem de programar i que no tenen aquest enfocament en la seva essència".

Un altre tema transversal en cooperativisme cultural és la forma de finançament, que enfronta les cooperatives a alguns debats interns. D'una banda, les subvencions públiques es reivindiquen perquè "són diners de totes", com recordava Anna Cerdà, però alhora es reconeix que la dependència d'aquest tipus de finançament posa en perill moltes cooperatives i sovint en coarta també la llibertat, com denunciava Núria Verger, de Corda i Poal Cultural (Palma de Mallorca). Alternatives com el finançament

Trobada CulturaCoop, xarxa de cooperatives culturals a Barcelona el 31 de març.

privat, però, també enfronten les entitats amb algunes incoherències i vincles incòmodes amb marques comercials que no encaixen amb els valors de l'economia cooperativa.

Després de la primera sessió de la jornada, les persones assistents es van repartir per diferents sales on van poder presentar les seves cooperatives i també escoltar la resta de persones en petites presentacions de cinc minuts que van servir per conèixer-se mutuament i ampliar la seva xarxa de contactes dins del sector.

En la darrera sessió de la jornada, sota el títol "Enfortim-nos, avancem cap a un segell CulturaCoop", es van analitzar els principals reptes de present i futur d'aquesta xarxa.

D'una banda, es va anunciar que el rol de CulturaCoop en el sector cooperatiu es reforça amb **la creació de la nova sectorial de cultura a la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya**. No obstant, com a moviment que aglutina la pluralitat de les cooperatives de cultura, la marca CulturaCoop també inclourà cooperatives no federades o cooperatives de serveis o de consum i cooperatives de fora de Catalunya. En paraules dels seus representants, "una cooperativa no és només una denominació jurídica, sinó sobretot unes mateixes maneres de treballar lligats a uns valors comuns, i per això CulturaCoop les ha d'incloure a totes".

Però, sens dubte, el tema més estratègic que es va parlar durant la jornada és **la creació del segell CulturaCoop**, un distintiu que vol servir per identificar, visibilitzar i crear una comunitat cada vegada més gran a l'entorn de les cooperatives que comparteixen els trets que s'han entès com a identitaris després d'anys de converses, i que defensen un nou model cultural on la cultura no és un pretext: és una relació social, un vincle comunitari, una forma d'expressió, un ofici, una passió, una crítica. Una cultura que transforma les formes de fer.

CARLA STEP PER CULTURACOOP

La trobada CulturaCoop marca un abans i un després en l'articulació i el posicionament de la cultura cooperativa dins la indústria cultural i al costat del teixit de l'ESS.

Raquel Bonell Barrachina, de la cooperativa de comunicació social Quepo; Irene Jaume Gambín, de La Ciutat Invisible; Eloi Aymerich i Casas, de Clack, i Brais Padín Pujoldevall, de Vector5, van abordar aquests valors recordant tot allò que comparteixen les entitats de CulturaCoop.

Iniciativa popular i autonomia de gestió

El paper de l'economia solidària dins l'àmbit de la cultura s'està reforçant gràcies a la feina de cooperatives, equipaments de gestió comunitària, espais independents, festes majors alternatives i teixit associatiu en qualsevol de les seves expressions que conviuen al territori. Com a espai col·lectiu, CulturaCoop ajuda a articular iniciatives afins, a reforçar dinàmiques d'intercooperació i a nodrir les entitats amb els coneixements d'unes i altres. Les sinergies que es poden produir en el marc de CulturaCoop van des de facilitar eines per constituir noves cooperatives fins a compartir estratègies de difusió, programació i producció conjunta.

Creació de xarxa

En un espai com CulturaCoop la idea de xarxa es materialitza d'una manera gairebé literal. Cada entitat, arrelada al seu propi territori, s'enllaça amb les altres fins a teixir una xarxa en què tot acaba estant més a l'abast i en què qualsevol acció té, alhora, un efecte multiplicador. Així, teixint projectes i complicitats entre els espais comunitaris vinculats a cada vila, s'arriba a enfortir l'economia solidària de tot el territori. Generar aquest enxarxament, però, no és només un fi en si mateix, sinó també un pas essencial per poder desenvolupar estructures col·lectives amb un major grau d'incidència, tant per desenvolupar projectes d'intercooperació més amplis, com per establir un diàleg amb les grans estructures i equipaments de la ciutat, que funcionen sovint amb lògiques exclusivament publicoprivades.

Cultura responsable

Els valors de l'economia social i solidària no són només interns de les entitats que en formen part, sinó també dels seus productes culturals. Sota aquesta premissa, CulturaCoop posa en valor la necessitat d'una cultura de qualitat, basada en l'ètica d'una creació, gestió, distribució, comunicació i consum responsable a tots els nivells.

Això, per exemple, implicaria que les estratègies comunicatives vagin més enllà del pur màrqueting o que s'impulsi la creació i compartició d'obres amb llicències lliures.

Una sola veu

La indústria cultural tradicional té una dimensió i una capacitat d'incidir en les polítiques públiques que el món cooperatiu només podrà equiparar sumant les veus de totes les entitats en una interlocució conjunta. Davant d'aquest convenciment, CulturaCoop vol fer servir aquesta veu per generar un nou marc de polítiques públiques per a la cultura. D'una banda, pel que fa a les relacions entre l'administració i el teixit cultural, CulturaCoop vol desenvolupar una alternativa a la lògica publicoprivada. Un canvi de model que requereix la implicació activa de les administracions i els poders públics, que només es mouran si s'hi senten interpel·lats i empesos. I d'altra banda, com a espai representatiu d'una economia alternativa al capitalisme, la veu conjunta de totes les cooperatives té el repte de transformar l'enfocament de les llicitacions i obrir l'espai de les subvencions cap a iniciatives que fomentin l'economia social i solidària en el sector cultural.

Amb una jornada marcada per la nombrosa assistència i l'àmplia representació de totes les activitats del sector de la cultura, la trobada de CulturaCoop va servir per posar sobre la taula el pes creixent que les iniciatives de l'economia social i solidària tenen també en l'àmbit de la cultura, demostrant que és possible fer cultura de qualitat de manera més respectuosa, social i sostenible.

Som representativitat _____

→ **Participació**

Visibilitat _____

→ **Enfortiment i creació**

Sectors _____

→ **Territori**

Economies feministes _____

**Cooperatives
de Treball**

Federació de Cooperatives
de Treball de Catalunya
Premià 15, 1ª planta. 08014 Barcelona
Tel: 93 318 81 62 · Fax: 93 302 18 85

cooperativestreball.coop

LITERAL

*fira d'idees
i llibres radicals*

20 i 21 de
maig 2023

recinte
fabra i coats

sant andreu
de palomar

barcelona

literalbcn.cat
[@literalbcn](https://twitter.com/literalbcn)

Literal: arriba la cita primaveral del pensament crític

Laura Arau
Fira Literal
@LiteralBCN

Des de 2015, cada mes de maig se celebra a Barcelona la Literal, la fira d'idees i llibres radicals, on es reuneixen editorials, llibreries, autors, traductors, il·lustradors, bibliotecàries i lectors per compartir el gust lector i les idees radicals que han de fer del món un lloc millor.

Des de Literal defensem la literatura independent i continuem lluitant per guanyar terreny –i no cedir-ne encara més– davant els grans grups econòmics que, sigui en format de macroempreses editorials, d'entreteniment o de distribució, concentren cada vegada més quotes de mercat. En aquesta edició hem reunit un centenar d'editorials independents i una desena de llibreries cooperatives que exposaran els seus catàlegs els dies 20 i 21 de maig als exteriors del recinte de la Fabra i Coats de Barcelona, on també s'han programat una setantena d'activitats per al públic adult i familiar.

La novena edició de Literal tornarà a ser el punt de trobada de la cultura i el pensament crític, una cita indispensable per a moviments socials, el sector del llibre i el públic general.

Més que una fira del llibre

- Mercat del llibre: un centenar d'editorials radicals i una desena de llibreries crítiques exposaran més de quatre mil títols.
- Festival literari: presentacions de llibres, espais de conversa i reflexió, xerrades en gran format, etc. Més de setanta activitats en quatre espais diferenciats.
- Espai artístic: poesia, música, activitats per al públic familiar, etc. Una vintena d'activitats a l'exterior.
- Espai de lectura: zona amb grans coixins i un catàleg de literatura infantil i juvenil facilitat per Biblioteques de Barcelona.
- Espai gastronòmic: espai de descans on prendre un beure o menjar, a través d'experiències cooperatives i artesanes.

«Sovint, entre el dir i el fer hi va un bon tros de carrer», Víctor Català

Literal dedica el cartell de la novena edició de la fira a Caterina Albert i Paradís. Coneguda pel seu nom de ploma, Víctor Català, l'escriptora ens recorda que “sovint, entre el dir i el fer hi va un bon tros de carrer”. Literal se celebrarà la setmana anterior a les eleccions municipals. És un bon moment per parar-se a reflexionar sobre la importància de passar del dir al fer, en un moment en el qual, massa vegades, les paraules i les accions no van de la mà.

La Víctor Català és una de les escriptores més importants de la literatura catalana i una figura clau per entendre la relació entre la literatura i la vida. En la seva obra reflecteix les preocupacions i inquietuds de la societat catalana del seu temps, posant en relleu les desigualtats socials, les contradiccions de la moralitat i la lluita per la llibertat i la dignitat de les persones. Aquesta relació entre la literatura i la realitat és precisament l'essència de la fira Literal. Una fira que apropa la literatura i les idees radicals a les persones. Un espai comunitari per a la reflexió, el diàleg i la crítica.

Literal analitzarà un món en estat d'emergència

El món actual està immers en diverses crisis que posen en perill el nostre futur com a societat. L'emergència climàtica, l'auge de l'extrema dreta, les violències masclistes, les retallades de llibertats... són només algunes de les emergències que cal abordar amb urgència. Són problemàtiques interconnectades, causades pel model de societat capitalista establert, que prioritza el creixement econòmic per damunt de qualsevol altra cosa.

Literal reflexionarà sobre diverses emergències, com la climàtica. Es debatrà com transformar el model de societat actual, que es basa en l'expansió econòmica i el consum desmesurat, en un model sostenible i respectuós amb el planeta. També es posarà el focus en l'emergència feminista, a través de converses que analitzaran com combatre la cultura del masclisme i de la violència que impregna la nostra societat, i promoure valors com la igualtat, el respecte i la llibertat per a tothom. Hi haurà espai per a l'emergència antifeixista. La convivència està en escac mat per l'auge de l'extrema dreta, així que Literal explorarà com posar fre a la xenofòbia, al racisme i a la intolerància. I, finalment, l'emergència internacionalista també hi serà present. Palestina i Kurdistan són dos pobles en lluita pel seu alliberament, coneixerem com aquestes lluites s'organitzen des de dins i des de fora.

El llibre radical, un artefacte cultural

Un artefacte cultural és un objecte o una creació humana que té un valor significatiu dins d'una cultura o una societat determinada; és part del patrimoni cultural d'una comunitat.

A Literal no els mouen els llibres com a mercaderies ni com a acumulació d'objectes a les estanteries. Entenem els llibres radicals com a artefactes culturals. Són objectes que, pel seu contingut, forma i procés, podríem dir que promouen la rebel·lió, la crítica i que, fins i tot, si no ho fan en darrera instància, perden el seu caràcter com a mercaderia que es compra i es ven ràpidament. Poden ser objectes en la seva forma, però poden esdevenir eines de cooperació col·lectiva i d'emancipació.

Literal no és només una fira de llibres, és un brogir d'idees per a l'acció, un moment on aturar-nos, reflexionar col·lectivament i continuar endavant. Literal us convida a llegir, a llegir molt, i a convertir la fira en un espai de trobada, de lluita col·lectiva i de subversió.

WALDEN

Fer-se gran *ja* té futur

Fes possible una altra vellesa,
inverteix en el 1er projecte d'habitatge cooperatiu sènior de Catalunya

Adquireix títols participatius des de 500€
 amb una remuneració del 2,25% anual a 4 anys o 2,5% a 6 anys

TORNASSOL

SOSTRE CÍVIC

tornassol.coop

La plataforma per
 finançar l'habitatge
 cooperatiu

Arriba la **retribució flexible** a l'economia social i solidària i tercer sector

Disposa de més
 amb el mateix salari
 contractant despeses
 del dia a dia

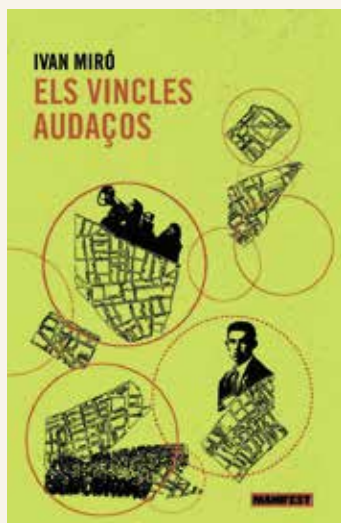
TANDEMGO
 by TANDEM SOCIAL

Presentat per: **e/s economia social**

Finançat per: **Generalitat de Catalunya Departament d'Empreses i Treball**

Vols provar la plataforma sense cost? Contacta'ns!
tandemgo.coop

Els anys del somni revolucionari dels humils

Ricard Pedreira
Economista

"En aquell 9 d'octubre,
el temps era un garbuix estrany
entre les solituds intransferibles
d'uns i altres,
els dies compartits i refosos
entre els tres,
les hores coratjoses que voldrien viure.
L'espai era una abraçada imprevista
entre els llocs habitats per cada un,
per la suma delicada dels espais de tots.
De la Cabília insurrecta
a la modesta dignitat d'un barri popular
de Barcelona.
De les places indignades del 2011
a les mans entrelaçades
en un vespre qualsevol.
En aquella nit,
l'espai i el temps
confluen novament
en les naus col·lectivitzades
de Can Batlló."

Ivan Miró (1975) és sociòleg i fundador de la *Ciutat Invisible*, "un projecte cooperatiu i autogestionari que té com a objectiu la construcció d'alternatives laborals al treball as-salariat i precari, que ens imposa el sistema econòmic capitalista".

Actualment és membre del Consell Rector de la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya i d'*Impuls Cooperatiu*, de Sants (Barcelona), que agrupa diverses de les co-operatives de Sants, per ajudar a resoldre les seves necessitats col·lectives. També és coor-dinador del Postgrau d'Economia Social i So-lidària - Estudis Cooperatius, de la XES-UPF.

Aquesta és la seva segona novel·la, "on la realitat sociopolítica més recent dialoga amb el convuls període de l'obrerisme i el pisto-lerisme d'entre 1917 i 1923". Està editada per Manifest llibres, "una editorial radical en català que reuneix la tradició amb les noves aportacions del pensament crític", segons es diu en la contraportada.

L'obra ha estat publicada el març de 2023, coincidint amb el centenari de l'assassi-nat de Salvador Seguí, *El Noi del Sucre*, i

Francesc Comas, *Paronas*, el 10 de març de 1923, per pistolers a sou de la patronal, a l'actual cruïlla del carrer Sant Rafel i la Rambla del Raval, a Barcelona. Ambdós eren militants anarcosindicalistes de la CNT.

El primer capítol és quasi geogràfic, una guia de Barcelona i els seus barris, perifèrics i centrals. El segon ja és més personal, una mica altisonant i sobretot molt documentat. Hi ha quantitat de morts, especialment la de Salvador Seguí, *el Noi del Sucre*. De vegades dona la sensació que, més que una novel·la, és un diari. Amb acció, molta acció: grups ar-mats, parapolicies, pistolers, el garrot vil..., combinat amb l'enamorament inflammat d'en Francesc, treballador i sindicalista, i la Do-lors, farmacèutica. "En pocs anys, ja casats i majors d'edat, ingressaran a la presó Model del segle XX". La revolució dins la revolució. "Pensant en els desallotjaments que havia viscut, en Jonàs no les tenia totes, mentre un ex-voluntari irlandès remugava alguna cosa com *We don't have enough tools here* (No-saltres no tenim prou eines aquí)".

"Cada un que caigui serà un incentiu més per continuar la lluita, amb més ardor". El llibre no podia acabar d'altra manera...

MIRÓ ACEDO, IVAN
Els vincles audaços.
Barcelona: Manifest, 2023
ISBN 9788419719072
186 pàg.
14,5 cm x 22,5 cm

Aquest llibre el trobareu a
La Ciutat Invisible
www.laciutatinvisible.coop

PREMIS ECONOMIA SOCIAL'23

MÉS DE 9.000 €
EN PREMIS

ELS MILLORS TREBALLS
DE FI DE GRAU, FI DE
MÀSTER I DE POSTGRAU

Fent el teu treball sobre
una temàtica vinculada a:

**ECONOMIA SOCIAL
I COOPERATIVES**

Premis de fins a 1.100€
(més de 300 € en productes
i serveis del mercat social)

Últim dia per presentar
els treballs:

10 de juliol de 2023
premis@rocagales.cat

Bases:
economiasocial.coop/premis

Formulari
bit.ly/premisESS2023